

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta	Bc. Lenka VOCELKOVÁ
Téma práce	Český zbrojařský průmysl – historie a současnost: ekonomické důsledky pro ČR
Jméno oponenta vč. titulů Pracovní pozice ¹	Ing. Bohuslav PERNICA, Ph.D. poradce 1. náměstka ministra obrany
Vedoucí diplomové práce	doc. Ing. Ivana KRAFTOVÁ, CSc.

Kritéria hodnocení práce	úroveň						
	výbor-ná	výborná minus	velmi dobrá	velmi dobrá minus	dobrá	nedosta-tečná	nelze hodnotit
Stupeň splnění cíle práce		X					
Logika struktury práce			X				
Adekvátnost použitých metod			X				
Hloubka provedené analýzy				X			
Nároky na podkladové materiály		X					
Práce s českou literaturou včetně citací					X		
Práce se zahraniční literaturou včetně citací						X	
Využitelnost námětů, návrhů a doporučení				X			
Formální úprava práce (text, grafy, tabulky)			X				
Stylistická úroveň			X				
Relevantnost příloh		X					
Samostatnost při zpracování tématu							X

Pozn.: Odpovídající hodnocení jednotlivých hledisek označte „x“.

Hlavní pozitiva práce:

(1) Originalita tématu diplomové práce. Za poslední rok, je to už druhá práce, jejíž předmětem je AOBP (RADOCHOVÁ, H.E., *Vývoj českého zbrojního průmyslu po rozpadu federace* [bakalářská práce], Praha: VŠE, 2012).

Hlavní negativa práce:

(1) Nevhodný (spíše ideologicky motivovaný) analytický koncept a absence tzv. strategických dokumentů, tj. koncepcí, strategií, vizí a bílých knih přijímaných usnesením vlády a sloužících k výkonu obranné a bezpečnostní politiky. Nelze vykládat vývoj národního obranného průmyslu izolovaně od vývoje národních ozbrojených sil, které představují hlavního odběratele národního vojensko-průmyslového komplexu. Změna účelu a zmenšení ozbrojených sil, ke kterému došlo v ČR po roce 1990, zásadním způsobem ovlivnilo kapacity a schopnosti českého obranného průmyslu. Autorka navíc předpokládá, že podobně jako u civilní produkce, se obchoduje se vším, co se vyrobí. Tento předpoklad je však chybný. Zmenšení velikosti a účelu ozbrojených sil, a to v souladu s dokumenty KBSE, vedlo v ČR k přebytku zbraní, zbraňových a technických systému, které se postupně přesunuly z vlastnictví státu do vlastnictví obchodníků se zbraněmi. Názorně se o tom lze přesvědčit např. v Přelouči pohledem do areálu firmy Excalibur. Export zbraní se tak odehrával spíše na principu prodeje armádních přebytků. Fakticky tento přebytek vojenského zboží spojený se zastavením modernizačních projektů uvnitř Varšavské smlouvy vygeneroval v ČSSR/ČSFR nutnost konverze zbrojního průmyslu.

U dvou doposud nejvýznamnějších zbrojních projektů, kterými je vývoj a produkce lehkého bitevníku L-159 Alca a modernizace tanku T-72 nebyl zaznamenán žádný vývozní úspěch, tzn., že tato česká zbrojní produkce v hodnotě 3-5 mld. Kč doposud nepřispěla k růstu HDP v části exportu. Vzhledem na specifika zbrojní výroby a fakt, že oba projekty byly financovány čistě z vládních výdajů, je sporné také uvažovat o multiplikačním afektu podobnému tomu, který by přineslo použití uvedené částky např. na dopravní stavby. Navíc zhruba 1/3 součástkové základny letounu L-159 pochází z americké produkce. To činí srovnávání zbrojního průmyslu předválečné a poválečné československé ekonomiky s českou ekonomikou značně obtížným. Tehdejší národní zbrojní průmysl se snažil o co nejvyšší stupeň součástkové soběstačnosti a i proto jsou zobecnění analýz vývoje zbrojního průmyslu před rokem 1990 obtížně aplikovatelné na podmínky po roce 1990.

¹ Údaj je významný pro posouzení vztahu oponenta k tématu práce.

Formulované hypotézy, s výjimkou té první, fakticky není třeba dokazovat. Stačilo by pracovat se zobecněním, že jakákoliv ekonomická činnost v regionu má pozitivní dopad na výkonnost a zaměstnanost regionu. Konečně, ve vztahu k vojenským výdajům vždy platí klasická věta: „Teď jsme všichni keynesiánci.“

(2) Použití jen velmi omezeného souboru české literatury, a to jak ve vztahu k období let 1920-1945, tak i ve vztahu k období let 1948-1990 a období po roce 1990. Pro předválečné období by to měla být monografie *Armáda a národ* vydaná v roce 1938, kde je velmi dobře vysvětlena teorie výstavby odvětví obrany a ozbrojených sil. Pro období let 1948-1990 pak měla být použita literatura z produkce Vojenského historického ústavu, a to ať už se jedná o monografie *Historie Československé armády* díl. 6 a 7. vydané v roce 2006 a 2008, nebo o články publikované po roce 1990 v časopise *Historie a vojenství* věnované vyzbrojování československé armády. Komplettní přehled článků lze přitom najít na stránkách Vojenského historického ústavu. Při práci s českými prameny zůstal opomenut také časopis *Vojenské rozhledy* a dílo Josefa Fučíka, např. jeho článek Soumrak tankového věku (výroba tanků v Československu v letech 1953-1990). *Vojenské rozhledy*, 1993, roč. 2, č. 4, s. 14-24. Pokud jde prezentovaná čísla, schází práce s časovou řadou vojenských výdajů ČR podle metodiky OSN (MILEX), která je od r. 1993 pravidelně publikována ve Statistické ročence ČR. Zde jsou mj. vyjádřeny výdaje na obranný výzkum a vývoj.

(3) Absence vazby na zahraniční teoretickou literaturu a fakticky žádná zmínka o běžném pojmu „vojensko-průmyslový komplex“ (military industrial complex), který je širší než v práci použitý zbrojařský průmysl, neboť zahrnuje také služby, včetně tzv. kontraktorů. V práci mohla být použita dnes již klasická monografie HITCH, Ch., J., McKEAN, R., N. *The Economics of Defense in the Nuclear Age*. 1st ed. Santa Monica: RAND, 1960 volně dostupná na <http://www.rand.org/pubs/reports/R346.html>.

(4) Vmíchávání událostí, které jen stěží mají spojitost s analyzovaným jevem a poněkud volné zacházení s pojmy, často definovanými právně. Např.: „Změna trhu práce po roce 1989 přinesla nově nezaměstnanost. Zároveň došlo ke snížení stavu armády, ke zkrácení základní vojenské služby, k lednové amnestii v roce 1990. Toto vše společně s důsledky propopulačních opatření z počátku 70. let 20. st. přivedlo na trh práce řadu zájemců, kteří po roce 1989 rozšířili řady nezaměstnaných.“ Není jasné, jakou souvislost s tématem práce má generální amnestie v roce 1990 a jak mohou být zájemci o zaměstnání součástí statistiky nezaměstnanosti.

(5) Vzhledem k hlavnímu negativu (1) v práci schází rozřazení souboru členů AOBP podle předmětu jejich činnosti (Obchodní rejstřík), tj. rozlišení, které subjekty skutečně něco vyrábějí a které se zabývají spíše jen obchodováním. V tomto ohledu je pak problematické analyzovat středočeský region a Prahu, kde je největší koncentrace členů AOBP. Toto rozřazení je důležité především ve vztahu k závěrečným zobecněním. Doposud byl český obchod se zbrojním materiálem ovlivňován přebytkem zbraní, zbraňových a technických systému nacházejícím se na území české ekonomiky. Tento fakt však nevypovídá nic o schopnostech a kapacitách českého zbrojního průmyslu a velikosti jeho skutečného příspěvku pro reálnou ekonomiku. Neroztříděný soubor bez jakýchkoliv časových souvislostí a charakteristiky produkce je rovněž použit u Porterova modelu. To, co však může projít NERV, je jen obtížně obhajitelné v diplomové práci. Analýza nemůže být dělána od zeleného stolu.

Otázky k obhajobě (1-2):

- V kapitole 4 uvádíte analýzu zbrojařského průmyslu s využitím Porterova modelu. Na s. 45-46 je pak uvedeno odvětvové klastrování. Ve vztahu k použitému tvrzení: „Intenzita soupeření mezi stávajícími konkurenty je jednou z hybných sil konkurence v odvětví. Hlavními konkurenty v jednotlivých oborech jsou:“ vysvětlíte v čem a jak (jakými produkty) si konkurovaly Aero Vodochody, BAE Systems, MPI Group a LOM Praha.

Práce JE² - ~~NENÍ~~² doporučena k obhajobě.

Navržený klasifikační stupeň³:

velmi dobře

Ve Vyškově..... dne...21. 6. 2013.....

Podpis oponenta:

² Nehodící se prosím škrtněte.

³ Do rámečku prosím vypište slovní hodnocení z této škály: výborně, výborně minus, velmi dobře, velmi dobře minus, dobře, nevyhověl/a